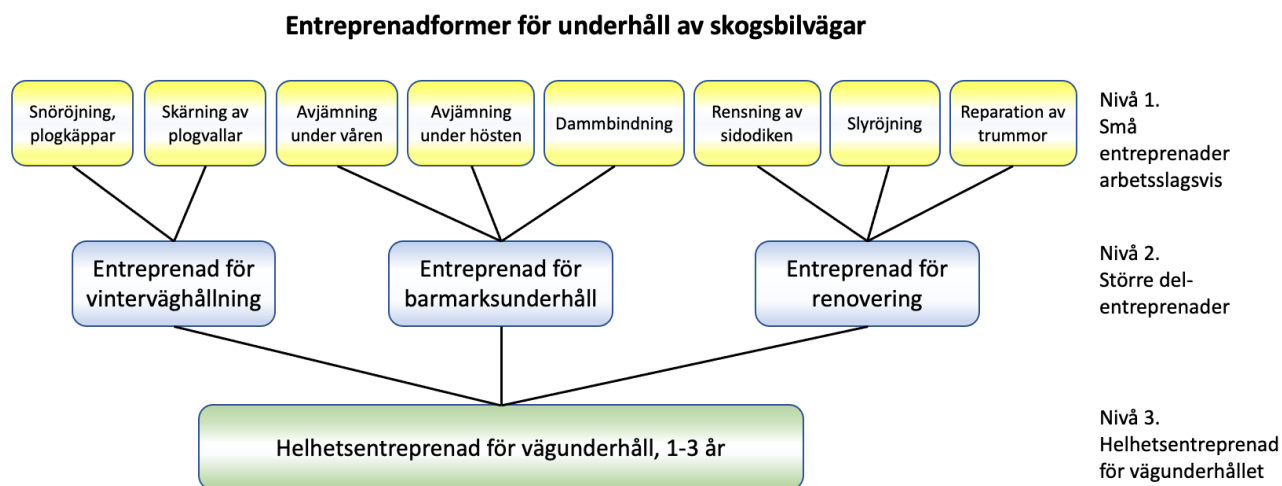

Olika former för organisering och entreprenad vid underhåll av skogsbilvägar

Olika entreprenadformer för skogsbilvägar. Bild: Navico Oy.

Kuvaus

Det finns flera olika möjligheter att organisera underhållet av en skogsbilväg. Arbetet kan antingen helt eller delvis utföras av väglagets medlemmar själva eller så kan väglaget låta en entreprenör ta hand om underhållet. Konkurrensutsättningen kan göras antingen för underhållet av en enda väg eller så kan man samarbeta med grannväglagen och på så vis skapa en större helhetsentreprenad.

Entreprenaderna för underhåll av skogsbilvägar kan delas upp i tre nivåer

Nivå 1. Entreprenader arbetslagsvis. På den här nivån utgör de olika underhållsarbetena egna små entreprenader som konkurrensutsätts eller ges direkt till lokala entreprenörer. Det kan handla om till exempel snöröjning, skärning av plogvallar, grusning av vägen, slyröjning, rensning av vägdiken eller reparation av trummor. Också anskaffningen av det material som behövs för underhållet, såsom krossgrus, kan skötas som en entreprenad där entreprenören antingen bara sköter om transporten eller också breder ut gruset.

Nivå 2. Olika arbetsslag kan kombineras till större helheter till exempel så att vinterväghållningen, barmarksunderhållet och renoveringsarbetena alla utgör egna entreprenader. Renovering och barmarksunderhåll kan också bra kombineras till en entreprenad.

Nivå 3. På nivå 3 kombineras alla underhållsarbeten under ett eller flera år till samma helhetsentreprenad. En helhetsentreprenad kan antingen bestå av underhåll av en enda väg eller så kan den omfatta alla privata vägar i ett större område.

Ju större helhetsentreprenader som bildas, desto mer krävande är det att definiera kvalitetsnivån på alla arbeten i offertförfrågan och desto mer yrkeskunskap krävs.

Sätten att handha underhållet av skogsbilvägar kan förbättras

Det vanligaste sättet att ordna underhållet av skogsbilvägar är att använda sig av arbetsslagsspecifika entreprenader för en enda väg och sköta anskaffningen av materialet separat. Ofta brukar arbetena ges till en lokal företagare eller en lantbrukare som erbjuder vägunderhållstjänster som bisyssla, utan någon konkurrensutsättning. Dessutom brukar man ofta låta utföra arbetena utan skriftliga avtal, kvalitetskrav eller arbetsbeskrivningar. En del väglagsmedlemmar utför ofta också själva en del av arbetena. Det här är ändå inte det mest effektiva sättet att få den kvalitet på underhållet man vill ha till lägsta möjliga kostnad.

Som minimisättning kan man i stället ha att ta reda på enhetspriserna för underhållsarbetena från olika entreprenörer, även om man inte skulle konkurrensutsätta arbetena. På det här sättet kan man säkerställa att den entreprenör man valt håller en rimlig prisnivå. Man bör helst också be om att få enhetspriserna skriftligt, inte bara i form av muntlig information. Det lönar sig alltid att göra upp ett skriftligt avtal om vilka arbeten som ska utföras och till vilket pris.

Rent allmänt kan rekommenderas att underhållet konkurrensutsätts som större helhetsentreprenader, dvs. nivå 2 eller 3. Det är möjligt att få ännu effektivare och förmånligare underhåll om man planerar och konkurrensutsätter arbetena i samarbete med andra väglag i trakten. Tillsammans kan man skapa helhetsentreprenader för flera vägar.

Då entreprenaden blir större sjunker enhetsprisen märkbart jämfört med dem för en enda väg och uppdelat på olika arbetsslag. Om entreprenörerna får i uppdrag att ta hand om både barmarksunderhållet och vinterväghållningen och eventuellt också renoveringsarbetena, kan de hålla maskinerna igång året runt. Då kan de sänka sina enhetspriser jämfört med om de bara skulle ta hand om enskilda, mindre entreprenader.

Konkurrensutsättning av underhållsarbetet på skogsbilvägar och avtal om entreprenader

Det krävs sakkunskap om vägunderhåll, entreprenader och konkurrensutsättning för att utforma offertförfrågningar och avtalshandlingar. Det finns stora skillnader mellan väglagen när det gäller erfarenheten att lägga ut entreprenader eller övervaka dem. Det här gör det också svårare för entreprenörerna att lägga anbud och att utföra själva underhållsarbetet.

Det finns sakkunnig hjälp att få för planering, uppgörande av kostnadsförslag, konkurrensutsättning och övervakning av entreprenader. Exempel på sakkunniga är vägdisponenter och andra aktörer som erbjuder tjänster relaterade till skogsbilvägar. Många aktörer har hand om både planeringen av underhållet, konkurrensutsättningen och övervakningen för flera enskilda vägar. Det gör det lättare för dem att skapa större helhetsentreprenader för flera vägar och köpa upp större mängder material på en gång. Underhållet av enskilda vägar blir billigare på det här sättet.

För stora och krävande entreprenader finns det också konsulter som yrkesmässigt tar hand om större inköp. Bland annat NTM-centralerna använder sig av konsulter som hjälper till med att förbereda, konkurrensutsätta och övervaka entreprenader för underhåll av landsvägar.

Om offertförfrågan är professionellt formulerad är det lätt för entreprenören att ge rätt slag av anbud. Även om man har sakkunnighjälp är det skäl för väglaget att också självt vara aktivt och bekanta sig med vägens skick och följa med hur olika underhållsåtgärder utförs. Det är viktigt att ha en god uppfattning om den egna vägen och dess skick.

Sträva efter att utforma offertförfrågan för skogsbilvägsentreprenader så tydligt och enkelt som möjligt

Vid konkurrensutsättning av entreprenader rekommenderas att man använder en enkel modell för uppgörandet av handlingarna:

- beskrivning av de olika arbeten som ingår i entreprenaden
- kvalitetskraven på de olika arbetena
- en beskrivning av övriga detaljer som är relaterade till utförandet av arbetena
- entreprenadföreskrifter
- avtalsvillkor för entreprenaden
- en skild prisblankett som entreprenören fyller i och undertecknar.

Kvalitetskraven beror av vägtypen och i anslutning till dem kan man ta upp också andra saker som är relaterade till utförandet av arbetena, såsom kraven på arbetsmaskinerna och tidtabeller.

Det finns inte ännu enhetliga dokumentmallar för offertförfrågningar gällande skogsbilvägar, utan de behöver göras upp skilt för varje entreprenad tillsammans med en sakkunnig person. Förenklade exempeldokument finns bland annat på [webbplatsen för Vägföreningen i Finland \(extern länk, på finska\)](#).

Viktigt med övervakning av entreprenader för underhåll av skogsbilvägar

Eftersom det inte är möjligt att beskriva alla aspekter av underhållet på ett uttömmande sätt i entreprenaddokumentet är det viktigt att samarbetet mellan entreprenören och övervakaren av entreprenaden fungerar bra. För stora helhetsentreprenader bör följderna om underhållet försummas fastställas redan i offertförfrågan och i entreprenadavtalet.

Det är också möjligt att använda sig av ett system med egenkontroll där entreprenören levererar en kvalitetsrapport till uppdragsgivaren över de arbeten som utförts. Detta ökar förtroendet och minskar behovet av övervakning.